

مقدمه

اساساً برنامه‌های تعلیم و تربیت دانش‌آموزان در مدارس، جمعی و گروهی است و مسئولیت آن‌ها را مدیران، معلمان و معلمان تربیت‌بدنی و والدین بر عهده دارند. این افراد با توجه به زمینه تحصیلی و کاری خود در حوزه‌های مربوط فعالیت می‌کنند. معلمان تربیت‌بدنی در این برنامه‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای دارند. مدیران مدارس هم از این قاعده مستثنی نیستند و به‌عنوان یکی از اعضای تیم تعلیم و تربیت دانش‌آموزی وظیفه دارند زمینه‌های مساعد را برای اجرای مطلوب تربیت‌بدنی در مدارس فراهم کنند. اگر بپذیریم که مدیر مدرسه باید زبانی بیاموزد، بدون شک آن زبان مدیریت خواهد بود. مدیریت عبارت است از کار از طریق افراد دیگر برای دستیابی به اهداف سازمان و اعضای آن. فعالیت‌های یک مدیر، شامل به دست آوردن نتیجه به وسیله دیگران از طریق فرایند تقسیم کردن و سپردن اختیارات به آن‌هاست. او نمی‌تواند مسئولیت نهایی را به دیگران واگذار کند اما می‌تواند از طریق سهیم کردن آن‌ها در مسئولیت‌ها و از راه تعیین و تقسیم کار اختیار بدهد و می‌تواند افراد سایر سطوح سازمان را برای انجام دادن امور، پاسخ‌گو کند.

کلیدواژه‌ها: تربیت‌بدنی، مدارس، مدیران درباره مسئولیت مدیر در امر ورزش باید گفت که آنان ضمن پیش‌بینی امکانات فیزیکی لازم برای اجرای برنامه‌های تربیت‌بدنی و اختصاص دادن زمان کافی به هر دو بخش فعالیت‌های ورزشی فوق برنامه و متن برنامه (برنامه درسی) باید بر اجرای آن نیز نظارت منطقی داشته باشند؛ یعنی نه تنها باید از نقش و اهمیت تربیت‌بدنی در رشد یکپارچه دانش‌آموزان آگاهی کامل داشته باشند و بر این اساس به تربیت‌بدنی و نیازهای آن به حد کافی توجه کنند، بلکه باید بکوشند تا امکانات ورزشی و فضای مدرسه علاوه بر ساعات درسی، در ساعات تعطیلی و فوق برنامه تربیت‌بدنی در صورت لزوم در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد. مدیران همچنین موظف‌اند پیش‌بینی‌های لازم را برای ایمن‌سازی فضاهای ورزشی انجام دهند و بر کمیت و کیفیت آن‌ها نیز نظارت هماهنگ با قوانین و مقررات داشته باشند. تأمین وسایل و امکانات مصرفی و نگهداری و رفع

پرنده بادو بال پرواز می‌کند!

نقش مدیران در توسعه تربیت‌بدنی مدارس

محمد رضاییخواه

مدیر مدرسه ابتدایی هیئت امنایی شهید مدرس، منطقه ۱۱

**دانش‌آموزان
مدارس
بدانند که
طبق قانون،
حق استفاده
از برنامه‌های
ویژه
تربیت‌بدنی
و مطابق با
نیازهای خود
را دارند**

از جمله وظایف مدیران مدارس است. همچنین مدیران مدارس باید برای تهیه و توسعه امکانات ضروری برای دانش‌آموزانی که محدودیت و مشکلات جسمانی دارند، آمادگی کامل داشته باشند. دانش‌آموزان مدارس بدانند که طبق قانون حق استفاده از برنامه‌های ویژه تربیت‌بدنی و مطابق با نیازهای خود را دارند. در نهایت، مدیران مدارس موظف‌اند دائماً با والدین دانش‌آموزان در ارتباط باشند و تلاش کنند آن گروه از والدینی را که به بهانه‌های مختلف از شرکت فرزندان خود در فعالیت ورزشی جلوگیری می‌کنند، متقاعد سازند که برنامه‌های ورزشی مدرسه را ببینند و به این ترتیب، آنان را به همکاری برای اجرای بهتر این برنامه‌ها ترغیب نمایند. مدیران باید از نقش و اهمیت تربیت‌بدنی در رشد یکپارچه دانش‌آموزان آگاهی کامل داشته باشند. آنان به‌عنوان یکی از اعضای تیم تعلیم و تربیت دانش‌آموزان وظیفه دارند زمینه‌های مساعد را

نواقص مربوط به این وسایل و همچنین پیش‌بینی‌های لازم برای توسعه و بهبود امکانات از دیگر وظایف مدیران است. هیچ یک از معلمان تربیت‌بدنی نمی‌تواند در این زمینه به اندازه مدیران، مفید، مؤثر و کارآمد باشد. مدیران برای انجام دادن هرچه بهتر چنین وظیفه‌ای باید به اهمیت پدیده تربیت‌بدنی و اثرات مفید آن اعتقاد کافی داشته باشند. بدیهی است در غیر این صورت معلمان مدارس مجبورند با حداقل امکانات که، به مرور زمان نیز از کمیت و کیفیت آن‌ها کاسته می‌شود، اکتفا کرده و برنامه‌های خود را اجرا کنند. پیش‌بینی و روابط عمومی مناسب برای اطلاع‌رسانی مؤثر فعالیت‌های ورزشی مدارس به عموم مردم و به‌ویژه والدین دانش‌آموز، تشکیل کمیته‌ای تخصصی برای ارزیابی محتوا و کمیت برنامه‌های تربیت‌بدنی مدارس در مقاطع مختلف به‌منظور نقد و بررسی برنامه‌ها و حذف برنامه‌های ناموفق و جایگزین کردن برنامه‌های مناسب،

علاقه‌مند شدن والدین به ورزش می‌تواند انگیزه‌های لازم را برای کنترل فعالیت ورزشی فرزندان در مدرسه در آن‌ها تقویت کند

برای اجرای مطلوب تربیت‌بدنی در مدارس فراهم آورند.

نقش والدین در پیشبرد برنامه‌های تربیت‌بدنی مدارس

علاوه بر مدیران و معلمان ورزش، والدین نیز می‌توانند نقش تعیین‌کننده‌ای در حمایت از مدارس برای اجرای مؤثر برنامه‌های تربیت‌بدنی داشته باشند. اگرچه معمولاً والدین با تهیه لباس و لوازم اولیه مورد نیاز فرزندان خود با برنامه‌های تربیت‌بدنی و ورزشی مدارس همکاری می‌کنند، باید اذعان داشت که این تنها بخش کوچکی از وظایف آنان است؛ والدین نیز مانند مدیران، معلمان و سایر دست‌اندرکاران باید از اهداف تربیت‌بدنی و نقشی که این پدیده سازنده در رشد و تکامل فرزندان دارد، مطلع باشند و با تشویق آنان به شرکت در فعالیت‌های بدنی و ورزشی مدرسه، فرصت‌های بیشتری برای فعال بودن آنان فراهم آورند. در این صورت، ضمن آنکه از ممانعت غیرمنطقی فرزندان خود در شرکت به فعالیت‌های بدنی اجتناب می‌کنند، می‌توانند با معلمان تربیت‌بدنی در اجرای برنامه‌های ورزشی و حرکتی فرزندان همکاری کنند. والدین همچنین می‌توانند با شرکت در فعالیت‌های ورزشی و بهره‌مند شدن از مزایای جسمانی و روانی آن، خود نیز الگویی مناسب برای فرزندان باشند.

علاقه‌مند شدن والدین به ورزش می‌تواند انگیزه‌های لازم را برای کنترل فعالیت ورزشی فرزندان در مدرسه در آن‌ها تقویت کند. به‌طور کلی، باید پذیرفت که معلمان تربیت‌بدنی برای درک بهتر دانش‌آموزان و نیازهای ورزشی و حرکتی آنان، به کمک والدین احتیاج دارند. همکاری و هماهنگی والدین با مدرسه به ویژه معلمان تربیت‌بدنی می‌تواند به درک بهتر آنان توسط مسئولان و معلمان مدرسه کمک بزرگی نماید. به بیان دیگر، چنانچه والدین به این نتیجه برسند که اهداف معلم تربیت‌بدنی به همراه سایر معلمان و مدارس مانند اعضای خانواده، کمک به دانش‌آموزان و ارتقای سطح سلامت جسم و روان آنان است، می‌توانند با همکاری نقش مؤثرتر و مفیدتری در تعلیم و تربیت کلی فرزندان خود داشته باشند.

خلاصه وظایف مدیران مدارس در حیطه درس تربیت‌بدنی

– تأمین وسایل ورزشی مورد نیاز جهت درس تربیت‌بدنی
– تهیه فضا یا کمد جهت حفظ و نگهداری وسایل و امکانات ورزشی
– پیش‌بینی اعتبار جهت خرید یا تعمیر وسایل ورزشی و خط‌کشی زمین‌های بازی
– خرید جوایز و هدایا جهت اهدا به دانش‌آموزان برتر ورزشی

– رفع موانع و جلوگیری از پارک وسایل نقلیه و نظارت بر مسائل ایمنی در فضای ورزشی مدرسه
– توصیه به دبیران دروس دیگر و معاونان جهت جلوگیری از فرستادن دانش‌آموزان به حیاط مدرسه در ساعات درس تربیت‌بدنی
– فعال‌سازی نرمش همگانی در مراسم آغازی
– شناسایی مشکلات درس تربیت‌بدنی و تلاش برای برطرف نمودن آن‌ها
– تشکیل شورای ورزشی مدرسه
– کمک به دبیر تربیت‌بدنی جهت اعزام تیم‌های ورزشی به مسابقات

نتیجه‌گیری

از نظر پژوهشگران، برای ایجاد نگرش بهتر نسبت به توسعه و تعمیم ورزش در مدارس، لازم است مدیریت مدارس به عهده افرادی متعهد، شایسته، دلسوز، متعادل و مدیر و با تجربه و حداقل آگاه به ورزش و جامعه گذاشته شود. همچنین دوره کارآموزی ضمن خدمت را برای آموزش مدیران جهت آشنایی با ورزش فراهم سازند تا تغییر نگرشی در مدیران به وجود آید و بدانند توسعه و تعمیم ورزش مدارس با توسعه و تعمیم‌های دیگر منقوش در ذهنشان، متفاوت است تا با افزایش کارایی مدیریتی خود در سازمان، زمینه‌ای برای عملکرد بهینه مربیان ورزش جهت بهره‌وری بهتر از زنگ ورزش فراهم آورند. علاوه بر این، اگر آموزش و پرورش اختیار و اقتدار لازم را در زمینه وظایف مدیریتی به مدیران مدارس بدهد، آن‌ها بهتر می‌توانند وظایف خود را انجام دهند. چنین مدیرانی بهتر می‌توانند زمینه‌ای مطلوب برای توسعه و تعمیم ورزش در سازمان به‌وجود آورند که هم باعث رضایت و خشنودی خود آن‌ها و هم کارایی بهتر معلمان ورزش می‌شود. پیشنهاد می‌شود مدیران و مسئولان، معلمان ورزش مدرسه خود را با توجه به تخصص و کارآمدی به کار گیرند (به‌خصوص در دوره ابتدایی).

در امر تصمیم‌گیری، پیشنهاد می‌شود مدیران از آرا و نظرهای دیگران به خصوص معلمان ورزش استفاده کنند. در زمینه هدایت و رهبری، مدیران باید با تشکیل گروه‌های کاری و از جمله تقویت شوراهای ورزشی و انجمن‌های ورزشی، توسعه و تعمیم را از گروه‌های کوچک شروع کنند و انتظارهای خود را از معلمان مشخص سازند.

با توجه به هم‌بستگی مثبت بین برنامه‌ریزی و توسعه و تعمیم ورزش، مدیران باید برنامه‌ریزی‌های منطقی همکاران ورزشی و امکانات و پیش‌بینی‌های لازم را مدنظر قرار دهند. در خصوص ساماندهی، مدیران باید به ابتکار و نوآوری معلمان ورزش توجه داشته باشند. در ضمن با تقسیم کار مناسب و در اختیار گذاشتن منابع و امکانات مورد نیاز درس تربیت‌بدنی و ساعات فوق برنامه، به عمومیت دادن ورزش و علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان بپردازند.

منابع

۱. الوانی، سیدمهدی. مدیریت عمومی. نشر نی، چاپ هفتم، تهران. ۱۳۷۳.
۲. علاقه‌مند، علی. مقدمات مدیریت آموزشی انتشارات رز، چاپ اول. ۱۳۶۲.
۳. راسخی، مهدی. «بررسی نقش مدیران مدارس در توسعه و تعمیم ورزش آموزشگاه‌های استان آذربایجان شرقی». مجله حرکت، ۱۳۸۶.
۴. گلستانی مقدم، مهدی. «بررسی آموزش درس تربیت‌بدنی از نظر مدیران و معلمان ورزشی مدارس متوسطه پسرانه دولتی و غیرانتفاعی در شهر تهران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت مدرس تهران.